

⊕ LEÉL-ŐSSY SZABOLCS—GALGÓCZI TAMÁS

FELHŐK FELETT PERZSIÁBAN

A tervezés során sötétben tapogatóztunk. Nagyon kevés adat állt rendelkezésünkre. Térkép egyáltalán nem – pedig voltak iráni kapcsolataink. Szerencsére „Google a barátunk”: Vani addig kutakodott, amíg az ismert Damavand (5671 m) mellett további havas és megmászható négyezres csúcsokat is talált, Teherántól elérhető távolságra. Kinyomtattuk, és irány Irán, ahová a politikai enyhülésnek hála ma már könnyű eljutni

A hegyek felé

2016. február. A Khomeini repülőtéren Geri helyi barlangászismerősei várnak. Mivel négyen a Damavandra, heten pedig a Kahar Kuh és a Naz Kuh felé indulunk, két taxira van szükség. A Damavand-csapat rendben elindul, de a fuvarszervezők kiderül, hogy a másik csoportnak várnia kell: a kiindulópontnak számító Kalvan falu felé vezető völgyet az előző napok havazása miatt lezárták...

Idegtepő a várakozás. Több ezer kilométert repültünk, és az utolsó szakasz miatt nem juthatunk el a hegyhez?! Néhány óra múlva azonban szerencsére megnyílik az út, viszont a hó már Teherán szélétől velünk van. Meredek, jeges felszínen csúszkálunk jó 2000 m magasra, Kalvanba. A néhány száz lelkes faluban nemhogy vendéglátóhely, de még bolt sincs, ahol például kenyeret vehetnénk. Külföldi meg végképp nem vetődik erre.

A helyi gyerekek és a rendkívül barátságos felnőttek is meztláb, papucsban csúszkálnak a jégen, havon. Hátravan még a szállástervezés. Hivatalos szálláshely nincs, és persze senki sincs felkészülve egy hirtelen érkező csoport téli befogadására. Már épp azon vagyunk, hogy fölverjük sátrainkat a főtéren vagy egy épülő ház valamelyik szintjén, amikor kinyitják nekünk a mecsetet! Kézi szövésű perzsa szőnyegek alhatunk, és vendéglátóink – kulcs híján – még a mellékhelyiség lakatját is leverik számunkra. Házi sütésű lepényt hoznak, és még kristálycukrot is kapunk.

JÉGCSÁKÁNY ÉS PIRAMIS
Felértünk a Naz Kuh 4108 m-es csúcsára!
Előttünk a fél Elburz-hegység, a háttérben a legmagasabb csúcs, a havas Damavand vulkánpiramisa emelkedik

FOTÓ: AMBRUS GERGELY

AZ ELBURZ (ALBURZ)-HEGYSÉG

Láncolata az Eurázsiai-hegységrendszerhez tartozik, és majd' 1000 km hosszan (Azerbajdzsán szomszédságától a türkménisztáni határig) öleli körbe a Kaszpi-tenger délies oldalát, elválasztva a Kaszpi medencéjét az Iráni-platótól. A hegység 30–120 km széles, és kb. kétharmad-magyarországnyi területet foglal el. A nagy vízfelületre néző, csapadékos lejtőket leszámítva évente mindössze 150–500 mm csapadék várható (jórészt télen, hó formájában: ezért egyes, jól megközelíthető csúcsai kiváló sítérek!), félsivatagos helyszínen járunk.

A gránitos alaphegységet fedő üledékes sorozat legidősebb tagjai az óidő devon időszakából származnak, azaz 400–360 millió évesek. Ekkor (valamint a karbonban és a permében) főleg mészkő rakódott le. A középidőben palás rétegek keletkeztek, és folytatódott a mészkő leülepedése. A kréta vége felé lemeztectonikai okokból (ez a Tethys-óceán kezdődő bezáródását jelenti) vulkánosság kezdődött, ami vulkáni tufa leülepedését eredményezte. A vulkáni folyamatok, a szakaszos működések azóta is tartanak, és később, már a harmadidőszakban a kőzetburrok két lemezének összeütközése a mai hegység kiemelkedését okozta.

FOTÓ: AMBRUS GERGELY

MECSET-SZÁLLÁS

A helyiek szívességéből a hegyi Kalvan falu mecsetjében nemcsak imádkozni, hanem aludni is lehet

HAVAS KÖZÉP-KELET

Az Elburz látványa a Damavand tetejéről
(előző oldalpár)

FOTÓ: AMBRUS GERGELY

HEGYLAKÓK

„Szállásmesterünk” és a „hadtápfelölősök”,
a kenyérsütő asszonyok

3000 m FÖLÖTT

Az egész napos mászás után – erők végén
– a bivakházba érkezés előtt

TREND FM
SAJÓSZENTPÉTERI RÁDIÓSTÁCIÓ

CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
 A rádióban vendégünk a témáról:
LEÉL-ŐSSY SZABOLCS
 Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.trendfm.hu

Az Elburz nyugati részén

A Talish-hegységbe tartunk. A faluból egy alig járható, meredek lejtőn jutunk fel a hegygerincre. Előkerülnek a hótalpak (nélkülük térdig süppednénk a szikrázó napsütésben vizesedő hóba), és megyünk, megyünk felfelé. Nyom nincs előttünk. Késő délután elérjük a 3170 m magasan épített Kahar-menedéket. Róka settenkedik körülöttünk, arra lesve, milyen élelmiszert találhat utánunk. Szét is szedi az éjszakára kint felejtett teásdobozt, cukorpótlót... A konyhá belsejében semmi sincs: még szék, pad vagy polc sem, de a kilátás döbbenetesen szép!

A Budapestről kapott időjárás-előrejelzés már csak két nap szép időt jósol, ezért úgy döntünk, nem tartunk külön akklimatizációt, folyamatosan megyünk tovább felfelé. Ez ebben a magasságban még nem is kötelező, de amint elindulunk, rögtön érezzük, hogy lopják a levegőt... Beborul, és a főgerincre felérve nagyon megerősödik a szél. Fel a

szélálló csuklyát, és menet tovább! Fönt, a Kahar Kuh 4000 m fölé emelkedő, az erős szél miatt szinte hómentes csúcsáról már alig látjuk a környező hegyeket. A csapat egy része a Naz Kuhot is megcélozná, de még téblábol. Nem tudja, hogy visszaforduljon-e, és kockáztassa, hogy így az esetleges másnapi szép időben nem tud átmenni a másik csúcsra, vagy várjon, vészjelje át az éjszakát valahol, és akkor az esetleg a tovább romló időben már a lemenetel is kockázatos lesz. Továbbindulni nem mernek, de épp látjuk, hogy jön mögöttünk három másik mászó, akik a csúcs alatti szeles platóra sátrat vernek. Irániak, és szerintük másnap ismét jó idő lesz. Így a magyar sátrak is hamar állnak, bennük négyen vacogják át az éjszakát. Reggel viszont már valóban csodálatos az idő! Örömmászás átmenni a 4108 m magas, másik csúcsra. Az egyre meredekebbé váló gerincen szükség van a hágóvasra és a kötélre is, de a kilátás mindenért kárpótol.

FOTÓ: AMBRUS GERGELY

FOTÓ: AMBRUS GERGELY

A Damavand vulkánóriás egyébként 100 km-re emelkedő, szabályos háromszöge szinte kéznyújtásnyira van, és látszik majd' az egész Elburz-hegység. Sőt, délre, vagy 250-300 km-re a Zagrosz-hegység hasonló magasságú csúcsai is...

Esély sincs, hogy estére leérjünk a faluba, de a Naz oldalában is van egy menedékkunyhó.

Eközben azok, akik csak az első csúcsra jöttek, már visszatértek az első napi bivakba, ahol meglepetésre egy tucat iráni hegymászó lakott épp... A mi taposásunkon feljőve nekik már könnyebb dolguk volt. Másnap péntek, munkaszüneti nap, ezt használják ki, és igen nagyra értékelik, hogy Iránt

választottuk hegymászásunk célpontjául. Rögtön fölajánlják, hogy nyolcan kimennek sátrazni, hogy a korábban érkezett külföldiek maradhassanak a „házban”. Jól beszélnek angolul, vegyesen fiúk és lányok, és mivel 3000 m felett már nem kötelező a nőknek a fejkendő, valamennyien hajadonfőtt ülnek a kunyhóban.

Éjszaka azonban nagy hideg jön, és feltámad a szél is. A „kint alvók” egyenként szivárognak vissza a házba. Csak ketten bírják ki kint, a sátorban, úgyhogy a kb. nyolc személyes kunyhóban utolsó hegyi éjszakánkon végül összesen 13-an szorongtunk.

CÉL: A NAZ KUH
Háttérben előző csúcsunk, a Kahar Kuh és az Elburz keleti fele

FOTÓ: AMBRUS GERGELY

FOTÓ: AMBRUS GERGELY

HIDEG ÉJSZAKA UTÁN
Hajnal az ideiglenes sáttortáborban, a Kahar Kuh csúcsa alatti platón, 4000 m fölött (jobbra fent)

MENEDÉK
Az első és utolsó hegyi éjszakán a 3170 méteren álló Kahar-bivak minimálkényelemmel ellátott kunyhója adott menedéket (jobbra lent)

A Damavand

Teherán „házi hegye” Irán legmagasabb pontja (együttal egész Ázsia legmagasabb vulkánja) és egyben az Elburz legfiatalabb kiemelkedése is: a pleisztocénben keletkezett, „alig” 1,8 millió éves. Nagy kitörései voltak 600 000 és 280 000 éve, de működött alig 7300 évvel ezelőtt is. A felszínre került kőzetanyag trachit, andezit és bazalt. Igazi rétegvulkán, s potenciálisan aktív tűzhányónak tekintik: szinte bármikor produkálhat újabb kitörést. Vulkáni kísérőjelenségekben gazdag, 5000 m felett számos kénes kigőzölgés (fumarola, ill. szolfatára) működik, a hegy körül pedig sok meleg vizes forrás fakad.

FOTÓ: LÁSZLÓ PÉTER

MEKK ELEK REMEK TERMÉKE

Kész a bakancs a csúcsmászásra!
Így kell preparálni, a célra alkalmatlan
bőrbakancsot télen egy ötezerre

A DAMAVAND LÁBÁNÁL

Télen csak a hegymászók érik el, de nyáron hívek tömegei kapaszkodnak fel a csodálatos panorámájú mecsethez (Goosfand Sara Mosque) 3300 méteren

A fővárosból 2 óra alatt könnyen elérjük a hegy lábát, a 2500 méteren fekvő Reineh városkát. Az időjárás-előrejelzés ellentmondásos: részint többnapos jó időt jósolnak, máshol pedig félméteres, friss havat ígérnek, a helyiek pedig még többel „fenyegetőznek”. Nehezen tudjuk eldönteni, mit tegyünk.

Tudjuk persze, hogy nem az Alpokba jöttünk, és a valódi helyzettel csak ott, a hegyen fogunk igazából szembesülni. A hegy lábához érve némileg kismulnak idegeink. A települést ugyan friss hóréteg borítja, de messze nem annyi, hogy aggódnunk kellene. A helyiek nyomban tanácsokat adnak, és nem

FOTÓ: LÁSZLÓ PÉTER

tartják jó ötletnek, hogy valaki bőrbakancsban vágjon neki télen a hegynek.

Úgy tervezzük, hogy a nyáron terepjárával is megközelíthető, 3300 méteren lévő mecsetben vészeljük át az első hegyi éjszakát, és majd utána meglátjuk a folytatást. Nem akarunk kapkodni...

Vannak hótalpaink is, de nincs rájuk szükség. Már dél körül a szálláson vagyunk, és 3600 méterig is felmegyünk, hogy szokjuk a helyszínt. Fenséges a panoráma, még lent vagyunk, de a környező nagy gerincek velünk egy magasságban húzódnak, felhőt nem látunk, ragyog az arcunk...

Másnap sem kapkodunk. A kitaposott ösvényen gyaloglunk a 4250-en lévő második tábor (Mt. Damavand High Camp, ill. Damavand New Hut) felé. Havas és sziklás terepek váltják egymást. Jó erőben vagyunk, sorra hagyjuk le a többi csapatot. Tegnap ismerőseink már lefelé igyekeznek: nem próbálkoztak a csúccsal. Látszik is, hogy nagyon erős a szél. A Nap is csak erőlködik: fázik is a lábam rendesen.

A házban komoly tömeg fogad. Úgy érezzük magunkat, mint a földönkívüliek. Egy dolog, hogy nem látunk egyetlen európaít sem, de úgy festünk,

FOTÓ: LÁSZLÓ PÉTER

mint a hajléktalanok az úrhajósok között. Sokadik alkalommal figyelmeztetnek, hogy ez a bakancs itt nem lesz jó...

Nagyjából negyvenen vagyunk a helyiségben, ám a kilöttyent tea így is befagyott tócsává változik reggelre az ágy mellett. Mindenki a csúcst rohamozza. A körülmények tényleg ideálisak, pedig rosszabb időt jósoltak, ám a kísérletezők háromnegyede így is visszafordul.

Hajnalra tervezzük az indulást. A ház addigra kiürül, az ünnep vége leparancsol mindenkit a hegyről a munkába. Van egy kis szobánk, egy kartondarab-bal lezárjuk a vasajtónkon kitorrt üvegrész helyét, és így napok óta először 0 °C fölötti hőmérsékletben pi-

henünk. Lefekvés előtt még tesztelem a napok óta tervezett extra bakancsszigetelést. Szétvágott, szélálló női alöltözet, rá kurd sál, mindez pedig a hágóvas szíjával rögzítendő. Csúnya, de tart. És igyekszem némi szilárd táplálékot még magamba erőltetni.

Háromkor szól a vekker. Marcellt hívom segítségül, hogy az utolsó, szélálló réteget is felhelyezzük a bakancsomra. Ezen áll vagy bukik a túra sikere! Erős ragasztószalag csillogtatja a furcsa lábravalót. Hágóvas rendben, irány a hegy!

Az egykori lávafolyás sziklás terepén kaptatunk felfelé, miközben a hajnal fényei festik körülöttünk percről percre szebbé a tájat. Feljebb érve a lejegetett terepen a többiek is hágóvasat csatolnak,

NEHEZÍTETT LÉGSZOMJ

A Damavand oldalában 5300 méteren, túl az első nagyobb kénes gőzfeltörésen (balra)

FOTÓ: LÁSZLÓ PÉTER

nekem megint fázni kezd a lábam. Próbálok élénkebb tempót diktálni, de egyre rosszabb a helyzet, ezért lazítok a hágóvason, és szerencsére ez bejön. Pár perc, és helyreáll a vérkeringésem. Marcellnek a gyomra rakoncátlankodik. 5300-nál visszafordul. Nekem is fogynak a tartalékaim, de itt már nem adom fel.

A csúcshoz közel egyre több helyen csapnak fel a kénes kigőzölgések a hegy oldalából. A stabil szélirány azonban segít szalazomzni a gázoszlopok között, melyek orrfacsaró bűze nem könnyíti meg az utolsó pár száz méterünket. Oxigénhiánytól sajgó fejjel küzdjük magunkat egyre magasabbra. 20 méter séta, 2 perc pihenő. Ez a tempónk az

ÁZSIA TŰZHÁNYÓ-TETEJÉN

A Damavand csúcsáról a havas kráter mögött szinte az egész hegység látszik

utolsó egy órában. Lassan elérjük a kráterperemet. A mínusz 25 °C ellenére a bakancsom belül kályhameleg. Az előrejelzések ellenére alig fúj a szél. Felhő egy szál se. Északon a Kaszpi-tenger végtelenek tűnő víztükre feszül, amíg a szem ellát. Petitől kapok egy rúd marcipánt, ami rendbe hoz. A szél azonban váratlanul megfordul, és egy komolyabb dózist kapunk a kényázból. Ideje elkezdni ereszkedni! Visszafelé a sziklás terep helyett a havas lejtőket választjuk. Kényelmes, de hosszú menet. Az 1400 méter szint lefelé sem kevés. Ennek ellenére fülig erő szájjal érkezünk a házhoz.

Aznap csak mi próbálkoztunk, csak a miénk volt a hegy! ☺